

## NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 6

Fylke: Flordalaland

Tilleggsspørsmål nr.

Herad: Odda, Ullensvang

Emne: Folkelege musikkinstrument. Bygdelaag:

Oppskr. av:

Jon Vetnes

Gard:

(adresse):

Lofthus

G.nr.

Br.nr.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

## SVAR

Etter det som eg hev kjennskap til, er det svært like gamle musikk instrument hev i Sør fjord- bygdene, med undantok av hardingfela. Og dei opplysningane eg kann gjeva er både frå og små stesepartene hev eg frå Ludus Bauge, Odda som er felemakar og solist hev tolleg god kjennskap til gamle felar og arbeidsmåtene.

1. Sammet er hardingfela og dei einstilte deler er lok, botn, horkar, hals, stolen kalla dei vagg, (ein) syngje Brett, både framme og bakum stolen skilde pinnar, fjod pinnar, felehus, boge, havg.

2. Den fyrste hardingfela var laga på Jistad i Ullensvang umlag 1600 og seinare hev hardingfela vore bruka her i fjorden og er det framleides

3. I den første tid lagede de  
pelene sjølv her i fjorden  
men i dei seinare lagar hev  
dei helst ført dei inn, mest  
frå Telemark arbeidda av Helland,  
(Bunnar og Olav) Skinvjændal,  
Sandland, Venås og Johnsen,  
på andre landstier, Overås,  
Frøysa og Røstad. Elles hev  
her vore og er mange fellema-  
karar. Johans Skare f. 1853 d. inn-  
lag 1925 som var spelmann  
arbeidda dei fleste av pelene sine  
sjølv og bruka allslogs material  
Sjølvi fela han laga er no på  
Tveit i Odde, botnen er av  
lokka osp. Truskvar Jon Spald,  
Odde arbeidda mange felar,  
bruka alltid svartorn til botn  
og furelok. Han kunde skindom  
laga ei fela for iika, han bruka  
heller ikkje form til hokane  
men fekk dei likevel godt til  
Föränd Röh 1870 - ca. 1935 laga  
mange felar, likeins Lars Ernes,  
Ullensvang, 1886 - 1946. Sdyck Pugerud,  
Ullensvang, 1899 - 1946 arbeidda  
samarbeid fine felar. Sv motvande  
fellemakarar hev me Edling Egerheim  
f. 1870 på Ullensvang, han hev  
laga innlag 75, Anders Bauge,  
Odde, hev laga 49, likeins  
lagar Trygve Klyne, Tysnedal,  
ulifra vaku instrument

4. Indus Bauge brukar innlag same form som ei lysk fela størst breidd 20.5 cm. midt på fela 11 cm. breidd framme 16.5 cm. lengd 35 cm. hoskar 30 mm. halslengd i grepet 11 cm. Størst fjukn på botn 4 - 5 mm. eller som neder er hard størst fjukn på loket 3 - 4 mm. Tunnaste delen av lok og botn 2.5 mm.

5.

5 under skenger. Erar til lok lår til botn og hals og hoskar og stol synge brett av iherholdt Dei gamle bruka fura pålagt gjule horn innlagt med hær 6. Dei gamle bruka kniv, skavl og püssstein innlagvis püssstein Den mest püssstein måten me kjenner var å laga hoskane på handakrakk.

7. Skengene var lårskenger, kvinler og 5 gamal tid laga dei skengene sjåer av smale lårmar, her er ei herming eller Myllar-er at han hadde bene smale lårmar til skenger. 5 seinare tid kjøpte dei skenger i hunkar 3 skenger i kvar som sikket var innførde. Spelmenne hadde ein "skengjarakk" som dei spann var på skengjene med, mest bruka var forsywa kopar haid.

8. Feloni var i gamalt tíð smá,  
smá og há, en er síð  
flotari og víðari breiddari.
9. Þeir gamla spelmennirnir  
héldu féla mot kringu, en  
héldu síð þessu undir hoka.
10. Nokkrar variantar útlöngum  
smá avvik hafa ekkert þjenn-  
skap til.
11. Útlöngum syngjubelli var síð  
verð til þess þýðnað þá síð  
gamla feloni.
12. Þu var síkkert mykta ovhú  
i sömbandi með harcling féla  
en nokkur deiljar þjennir ekkert  
til.
13. Þu bæði hafa verið og er  
margir spelmennirnir i Sörforbyggðinni  
en síð þess fyrir þess milt  
á rekna upp alla mennast  
kann líkum Stalldor Heland,  
Ullensvang.

Bennhaal Greve, Loftkus, hev  
ein gamal tær av björk ulanpö  
junnurder med never, fast munn-  
stykke hann er 90 cm lang 8 cm.  
i diameter i største endur, 3 cm.  
i andre. Greve fekk lak i luren  
i Kinsarvik. Heveins hev Greve  
2 bukkehorn eit ulan hal  
og eit med 4 hal, disse  
kjöph hann på Træsme, Kinsarvik.